

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

Sánchez, Francisco

Schoppe, Caspar

Perizonius, Jacobus

Franequera, 1687

Cap. X. - De comparativorum constructione

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

cero pro Rosc. Quid est, quod negligentem scribamus adversaria? quid est, quod diligenter conscribamus tabulas? qua de causa? quia hæc sunt menstrua, illæ sunt æternæ: Idem; 4. de Finib. in princip. Quum duæ sint artes, quibus perfecta ratio, & oratio compleatur, una inveniendi, altera differendi; hæc posteriorem & Stoici, & Peripatetici, priorem illi egregie tradiderunt, hi omnino ne attigerunt quidem. Virgil. Urbem, quam dicunt Romam, Melibæe, putavi, Stultus ego huic nostræ similem, quo sæpe solemus Pastores ovium teneros depellere factus. Verum hæc &c. Valerius Maxim. libro 2. cap. 7. Scipio Africanus gravius in Romanos, quam Latinos transfugas animadvertit; hos enim tanquam patriæ fugitivos crucibus affixit; illos tanquam perfidos socios securi percussit: Ibidem; Quorum nescio utrum majus dedecus fuerit, quod patria spei, an quod hostis metus nihil in iis reposuerit: hæc pro se, ille ne adversus se dimicarent parvi pendendo: Idem lib. 5. cap. 4. de Scipione, & Coriolano: Ille enim metu patriam pulsavit, hic verecundia, Atque ita sæpè apud Valer. Maxim.

C A P. X.

De Comparativorum constructione.

Circa Comparativorum constructionem, nugis armati pugnant Grammatici. Multa confinxit Priscianus, Scaliger multa

K 5

sole magis hanc procul ab arboribus; hinc matre oppida habuere. Loco inspecto & paulo altius repetito parebit, prius hi referendum ad *Libyas*; posterius non ad proximos *Gatulos*, nec ad *Libyas*, sed ad *Mædos* & *Armenios*. De quibus præcipue hoc loco agitur, sicuti paulo ante de *Perfis* actum erat, ut qui una cum istis in *Africam* venerant, sed qui juxta *Gatulos* habitabant & more *Nomadum* in tuguriis,

multa frustra philosophatur; egregiè tamen ineptus est Valla, cujus studium fuit Latinam linguam compedibus constringere. Hic reliquos Grammaticorum dedit præcipites: ex Prisciani tamen lib. 3. in princ. sic nos de Comparativis præcipimus.

Comparativum
Nomen
quid sit.

* Comparativum nomen est, quod unum, vel plura, sui, vel alieni generis superans, dissolvitur in positivum, & adverbium *magis*; ut, Cicero fuit eloquentior fratre; uberior Demosthene; Romanis facundior, cæteris oratoribus prudentior; Græcis,

* Comparativum nomen est &c.] Vossius de Anal. I. 23. explodit hanc definitionem, & cum Jul. C. Scaligero hoc modo formare malit: *Comparativus est species dictionis excessum significans, ad alterum velutum. Vix video, quid intertia, aut præter. Nam quod ait, Titius est nomine popularium inhomior, per magis non posse exponi, fallum est, Decepit haud dubie virum, quod non animadvertit, in illa expositione, negationem, quæ later in τὸ Nemine, esse seorsim accipiendam hoc modo: Titius non est magis inhomius homine ullo popularium. Porro quæ de vocula *magis* disputat, tanquam si & illa ipsa sit Comparativa, & proinde debeat & ipsa significare iterum *magis* supra suum Positivum, quo nihil insulsius dici aut cogitari queat, ea vero ego insulsa quam maxime arbitror. Nam Grammatici non volunt in expositione Comparativi adhibendam semper & necessario illam proprie voculam *magis*, sed quamcunque, ejus quæ sit significationis: & proinde si maxime esset & illa comparativi gradus in arte Grammatica, quod tamen non puto, quum sit Adverbium comparativæ solum significationis, sicuti sunt & præpositiones, *proe*, *ante*, & *supra*: Sed si maxime esset, inquam, vel sic tamen ad illam supra positivum suum explicandam, possemus æque adhibere *amplius*, ac in aliis vulgo adhibetur τὸ *magis*. Quapropter quum dicunt Grammatici, Comparativum Dissolvi in positivum & *magis*, idem est, ac si dixissent, explicari per *magis*, seu ejus significationem, positivo suo additam, & hoc utique est, significare excessum sui positivi, quod mavult Vossius. Ceterum τὸ *plura*, quod in Sanctiana occurrit definitione, pro *uno* tamen in explicanda comparatione est accipiendum, sicuti mox ostendemus.*

cis, & Romanis omnibus suavior; quo nemo vel Graecorum, vel Latinorum doctior. Duo tamen hic sunt consideranda; quæ non solum Grammaticos, sed peritos etiam latuerunt. Primum est; Comparativa nullum casum regere; unde sunt illa, quæ Grammaticos conturbant: *Similior sum patri, quam matri: Litteris, quam moribus instructior: nulli annuum claritate inferior: Major quam pro numero sonus: celerius opinione hominum.* Curt. lib. 5. *majorem quam pro flatu sonum edebat.* Casum Alterum est; In comparativorum ablativis deesse, Præ. vide Ellipsim. Nunc verò contra Vallam, & eum sequutos, comparativa inter plura sui generis habere locum luce clarior ostendam: Plinius de tribus pyramidibus *Tertia, inquit, major prædictis, sed multo spectatior.* Sallust de tribus filiis; *Te fugurtha, qui etate, & sapientia prior es.* Val. Max. de tribus Dionysiis; *Tertium te importuniorum superioribus habere capimus.* Apul. l. 9. *E tribus junior.* Apud Horat, se comparat Hypermnestra reliquis fororibus l. 3. Oda 11. *Ego, inquit, mollior illis.* Plinius l. 36. c. 7. de generibus marmorum; *Viride cunctis hilarius: idem l. 36. c. 9. de quadam navi; Omnibus, quæ unquam in mari visæ sunt, mirabiliorem.* [Varro 2. rei rust. c. 5. *Boves, Epirotici non solum meliores * totius Græciæ, sed etiam*

* *Totius Græciæ*] Neutiquam hic est casus, in quem proxime tendit Comparatio, ut nec casus Partitionis, sed casus, qui pendet ab Ablativo, una cum præpositione comparationis omisso per Ellipsim. Et proinde si dicas, *Boves Epirotici sunt meliores totius Græciæ*, est quidem, quod ad sensum, idem, ac si diceres, *optimi totius Græciæ*, non item quod ad rationem Grammaticam, secundum quam exponendum est, *meliores præ aliis bubus totius Græciæ*. Similiter se res habet in iis Lentuli verbis ex Cicer. Ep. Fa.

etiam Italiae. pro quo alii dicerent, Optimi
totius Græciæ.] Valer. Max. l. 4. c. 3. Fa-
bricius Lucinus honoribus, & auctoritate omni civi tem-

Famil. XII. 13. quæ pag. seq. Auctor adfert: quarum
(navium) minor nulla erat duum milium amphorarum. In-
tellige navibus tot amphorarum. Plane ut & in Plin.
VII. 30. Omnium triumphorum lauream adpete majorem. O-
missum laureis. Aliter vero accipienda verba Curtii IX.
4. In oculis duo majora omnium navigia submersa sunt. Heic
enim, si modo locus est integer, genitivus occurrit par-
titionis, qui non pendet proxime à quæ majora, sed à
tribus duo navigia, ut sit quasi dictum, duo navigia omnium
navigiorum, quæ duo erant generis majoris, prout classis
illa habuit majoris & minoris generis navigia. Pater illud
ex eo, quod recte per rationem Grammaticam abesse
potuisset in majora, immo vero, quod sic etiam minus
foret hæsitationis aut ambiguitatis. Quæ tamen quia istuc
occurrit, & alienior est à stylo Curtii, ego sane accede-
rem Freinshemio, & aliis, qui censent errore librario-
rum factam transpositionem vocis omnium, eamque ad-
jungendam quæ oculis. Ceterum genitivus partitionis recte
etiam Comparativis additur, sed & Positivis, æque ac Su-
perlativis, neququam vero ab iis regitur. Manifestum id
utique ex iis locis, in quibus præter Genitivum etiam
nstitatus comparationis casus occurrit. Veluti in istis Me-
tæ, quæ Auctor protulit; Eorum, qui in nostram mare deci-
dunt, tantum Nilo minor. Et sylvam Hercynia, ut major
aliis. ita & notior. Potuisset sane in posteriori etiam omit-
ti in aliis. Id vero si factum fuisset, per Ellipsin tunc
tamen fuisse intelligendum ex eo, quod adest, videmus.
Et sic abest ille casus in Cic. de Offic. II. 9. Harum dua-
rum justitia plus pollet, scil. altera. Genitivi non alia in
his est ratio, quam in illo Suetonii Claud. cap. 28. Liber-
torum præcipue suspexit Posiden, h. e. ex libertis. Vi-
de & cap. seq. num. 2. & Voss. de Construct. capp. 10.
& 15. Porro autem habet comparativus revera quidem
locum inter plura sui generis, sed tamen comparatio ip-
sa inter duo tantum instituitur, h. e. si quando quid com-
paratur pluribus vel omnibus aliis, tunc hæc simul juncta
pro uno sunt accipienda. Itaque quum ait Ovidius, Tan-
to formosior omnibus illa est, comparatio instituitur inter
duas quasi partes omnium, quantum est, formosarum,
quæ sunt, una illa, & post eam reliquæ omnes simul
sumptæ.

poribus suis major, censu par unicuique pauperrimo: Idem l. 5. cap. 3. *Neminem Lycargo aut majorem aut utillorem Lacedæmon genuit.* Columella lib. 6. *Nonnunquam etiam in olea unus ramus cæteris aliquanto letior est.* Plinius Junior; *Dies alibi, hic nox nigrior, & densior omnibus noctibus.* Curtius lib. 6. *Mare Caspium dulcius cæteris.* Apulejus lib. 2. *Floridorum, Fuit Hippas è numero Sophistarum prior omnibus.* Lactant. *Omnes Sibyllæ unum Deum prædicant, maximè tamen Erythrea, quæ celebrior inter cæteras habetur.* Quem locum impudentissimè damnat Valla; quum ipse, qui alios audacter carpit, audeat dicere cap. 8. de reciprocatione; *Posterior, quæ & quarta est causa.* Sed ego te licet immerentem, defendam Valla. Cic. grat. i. de Natura Deorum; *Mundum rotundum esse velint, quod ea forma ullam neget esse pulchriorem Plato: ibid. Elephantò belluarum nulla prudentior: ibid. Quæ figura, quæ species humana potest esse pulchrior? & paulo post; Forma quoque esse pulcherrima debeat, nec esse humana ullam pulchriorem: & infra; Num etiam est una omnium facies? nam si plures, aliam esse alia pulchriorem necesse est: ibid. Itaque in illis selectis, brevibusque sententiis hæc prior sententia est: idem de Oratore, Cumque illo nec integrior esset in civitate, neque sanctior: idem Officiorum i. Sed omnium societatum nulla præstantior, nulla firmitior, quam, &c. Idem lib. i. de Natura Deorum; *Quis omnium doctior, quis acutior, quis in rebus vel invenientis, vel judicandis acrior Aristotele? Idem 2. Officior. Rerum autem omnium nec aptius est quicquam ad opes tuendas, ac tenendas, quam diligi: idem, citante Nonio; Omnium autem rerum ex quibus aliquid acquiritur: idem epist. 5. libro 9. Nemo est illorum omnium mihi se jucundior. Lentul. in epistolis Ciceronis; Idcirco naves onerarias, qua-**

*Ipsè Val-
la legem
suam mi-
grat.*

rum minor nulla erat duum millium amphorarum, Curt. lib. 9. In oculis duo majora omnium navigia submersa sunt. Sed hæc duo testimonia reprehendunt imperiti. Plin. Animalium fortiora, quibus sanguis crassior. Curtius libro 6. Cleander priores eorum intromitti jubet. Gell. lib. 14. cap. 7. Qui eorum prior aliis esset. Pompon. Mela de Danubio; Eorum qui in nostrum mare decidunt, tantum Nilo minor: idem lib. 3. cap. 3. Sylvarum Hercinia ut major aliis, ita & notior. Cornel. Nepos in Thraſybulo; Neque quisquam est vulneratus, nisi qui prior impugnare voluit. Sed quando semel cœpimus, addamus & poetarum testimonia. Hom. Iliad. 2. Ζεύ Πατρί, ἄτε σείο δ' ἀώτεσθ', id est, Jupiter Pater non Deorum aliquis te perniciosior, Virg. 8. Æneid. Sed cunctis altior ibat Anchises. Ovid. 3. Metam. Nam doctior illis Ismenis Crocale: idem 13. Omnibus inferior, quas sustinet arduus Æther: Idem in Leandro; Tanto formosus formosior omnibus illa est: idem 1. Metamorph. Sanctius his animal, mentisque capacius alta: ibidem de Zonis; Quanta est ardentior illis: ibid. Non illo melior quisquam, vel amantior æqui Vir fuit, aut illa reverentior ulla Dearum: idem 2. Metamorph. Quanto splendidior quam cetera sidera fulget Lucifer, Et quanto quam Lucifer aurea Phœbe; Tanto virginibus præstantior omnibus Herse. Horatius 4. Carm. Cæteris major, tibi miles impar. Plaut. Captivis; Non ego nunc parasitus sum, sed regum rex regalior: idem Stichos; Verum ex multis nequiores nullam, quam hic est: ibid. Conspicatus sum interim cercurum, quo ego me majorem non vidisse censeo: Idem Casina; Te sena omnium senum neminem esse ignaviozem. Papin. Statius libro 3. Theb. Cunctisque prior Cadmeus Heros: idem lib. 6. Prior omnibus Idas proflit.

Mar-

Martial. lib. 11. *Hic totus volo rideat libellus, & sit nequior omnibus libellis.* Ex his tam multis hæc velim colligas; Primum Comparativum inter plura sui generis habere locum, atque adeo cum genitivo plurali inter plura sui, vel alieni generis; deinde errasse Priscianum, Dio-
 medem, Donatum, Servium, & Laurentium, qui comparativum, *Prior, de duobus etiam dicitur.* tantum præceperunt: errasse etiam Laurentium, & eum sequutos, quum inculcant, * comparativum inter duo tantum regere genitivum pluralem: nam hoc monstri simile est, si dicas genitivum illum, qui fit partitionis, regi à comparativo: quum enim dicitur *Ocularum dexter est acutior, deest, sinistra, non regitur, quàm sinister.* Itaque comparatio non fertur in genitivum; imò vero deest, *ex numero: ut in Ellipsi.* Istorum error convincitur, quum inter duo comparativum habet præpositionem *De*, vel, *Ex.* Cæsar 1. Civil. *Sed ex propositis consiliis duobus, explicitius videbatur ad Ilerdam reverti.* Postremo ridiculam esse defensionem Despauterii, & Ascensii, quum defendunt Vallam, dicentes, in hujusmodi sermone, *Cicero est doctior Italii, deesse, reliquis, vel cæteris.* At Valla non diceret, *Medius dignus est cæteris major;* nam reprehendit Laetantium de Sibyllis dicentem; *Quæ celebrior, & nobis*

* Comparativum inter duo tantum regere Genitivum] h. e. posse tantum adhiberi Comparativum cum Genitivo partitionis, si eo Genitivo duæ tantum res notentur, non vero, si plures. Et proinde recte dicitur *formosior virginum* de duabus, non vero de tribus, pluribusve. Et sane frequentioris est illud usus, sed tamen nec alterius deesse exempla, licet non ita temere imitanda, tum ratione Grammaticæ utriusque esse eandem, ex modo à me, ut & Sanchez, & Vossio disputatis constare poterit.

bilior inter ceteras habetur: Nec diceret Valla ad illud Ovidii, Quinta est ardentior illis, deesse, ceteris.

Ex his igitur liquidò constat non esse reprehendendas phrasas illas in sacris litteris; *Major discipulorum, Minor fratrum: & illud Pauli ad Corinth. i. cap. 3. Nunc manent, Fides, Spes, Charitas, tria hæc; major autem horum est Charitas.* Hic ego non video, præcipuè si Græca consulas, quomodo melius hoc potuerit enuntiari; nam Græci non ferè aliter loquuntur: Matthæi cap. 13. de grano sinapis, *ὁ μικρότερον μὲν ἐστὶ πάντων σπέρματων, ὅταν ᾖ ἀνέμηθῆναι, μέγιστον τῶν λαχάνων ἐστὶ: id est, Quod minus est omnibus seminibus, quando autem excreverit, majus est omnibus oleribus.* Eadem verba reperuntur Marci cap. 4. Sapiens. 7. *Omnibus mobilibus mobilior est sapientia: item Sapiens. cap. 10. Ut scirent omnium potentior esse sapientiam.* Daniel cap. 9. *Quod esset honorabilior hominum.* Anacreon *χυλεπώτερον ἢ πάντων,* id est, quod omnium difficilius: & vulgatum illud quod adducit Suidas; *πάντων ἢ ἀνδρώπων σοφώτερος Σωκράτης,* id est, omnium hominum sapientior Socrates. Celebris ad nostram doctrinam locus est apud Hor. l. 3. Oda 6. *Ætas parentum pejor avis tulit nos nequiores, mox daturos progeniem vitiosiore.* Vides tria ex ordine comparativa, non ut Grammatici docent, post comparativum addendum superlativum, Martialis item lib. 5. Epig. 2. *Creta dedit magnam, majus dedit Africa nomen, Nobilior Germania.* Cicero 6. Paradox. *Filiam quis habet? pecunia opus est, duas, majore; plures, majore etiam.*

Compara-
ratiuus

Illud insuper non fuit omittendum, quod Scaliger, & alii docti contra Quintilianum vi-

viderunt, * comparativum nunquam sumi pro
 positivo, sed debere intelligi casum compara-
 tionis: ut, *sum paulo infirmior*; *supple, solito*,
 vel *quam antea*: *Ocius huc venite omnes*; *supple,*
dicto; ut; *Et dicto citius tumida equora placat*. Ne-
 que vero assentior Varro (si modo Varro-
 nis sunt, quæ citant Servius, & Laurentius lib.
 I. cap. 12.) *Furvenior, inquit, & senior compara-*
tivi sunt * *per diminutionem*; *Senior, non satis se-*
ner;

L

* *Comparativum nunquam sumi pro positivo*] Contrarium sen-
 tit Vossius Anal. II. 23. & *ocius, complures*, -aliaque non-
 nulla simpliciter pro Positivis poni asserit. Sed recte dein
 Construct. cap. 16. *ocius* exponit per Ellipsin *tu dicto*.
Complures vero eodem modo sumitur, quemadmodum
maiores in familiis, *seniores, juniores* in Civitatibus, vel col-
 legiis, *majora* navigia in classe. Eadem enim horum o-
 mnium ratio, ut intelligatur, præ aliis ejusdem generis,
 Posses etiam in *tu complures* aliquando intelligere *præter*
consuetudinem. Neptis Hannib. 12. *Plures præter consuetu-*
udinem a matre apparere. Magis forte juvaret Quintilia-
 num, Vallam, & Vossium, quod occurrit aliquando *Ma-*
gû cum Comparativis, qui proinde tunc nihil amplius
 significare possunt, quam Positivi. Nam quid est *magis*
locupletior aliud, quam *magis locuples*? Sed hoc eodem
 modo accipiendum, quo omnia, quæ habent Pleonasmum
 significationis, ut *rursus reverti, rursus denno, præmittere*
præ, eradice præ, subtrahere aliquantum, Nimis admiror,
Infantum valde deam, propece ocius, vera mihi iterum. In
 his, quæ Plautina sunt omnia, non mutatur significatio
 vocabulorum, sed augetur insuper. Et sic se res habet etiam
 in Comparativis incremento quodam auctis; veluti quærit
 ait idem Plautus: *Nulla res magis plus negotii habent, Ma-*
gû modum in majorem, Amplius plus, Magis majores ve-
gas cogit.

* *Per diminutionem*] Intelligendum hoc de effectu signifi-
 cationis, quo adeo verum id est, ut etiam à Comparativis
 deducantur deminutiva, veluti *dumiculus, longisculus,*
putidisculus. Atque ita, si dicam ex. gr. *Tristior erat,*
 minus revera significo, quam si dixissem absolute, *Tris-*
terat. Ratio est in promptu, quoniam hæc locutio plena
 est, & simpliciter affirmat tristitiam hominis, illa vero
 El-

nex; Junior, non satis juvenis, vel intra juvenem; sicut Pauperior, intra pauperem. Simile quiddam ex Varrone citat Censorinus de die natali cap. 14. Usque ad sexagesimum annum seniores vocitatos, quod tunc primum senescere corpus incipiat; inde usque ad finem vite unius cujusque quintum gradum factum, in quo qui esset, senex appellaretur, quod ea etate corpus senio laboret. Gellius lib. 10. cap. 38. eadem fere videtur sentire, quibus oppono Quintil. lib. 3. cap. 1. de Isocrate scribentem; Eo jam seniore (octavum enim & octogesimum implevit annum.) Ovid. 2. Trist. Sospite sic te sit natus quoque sospes, & olim Imperium regat hic cum seniore senex; id est filius senex, cum patre seniore. Mart. lib. 6. in principio; Cui pater aternas post secula tradat habenas, Quisque regatorbem cum seniore senex. Virgil. lib. 5. Assueti sylvis comites senioris Aescæ: idem, Ævi maturus Aescæ: & 2. Æneid. de Priamo; Senior: idem de Charonte lib. 6. Jam senior, sed cruda Deo, viridisque senectus; id est, magis quam senex, hoc est, aliquantum senes senior. Plinius de apibus lib. 11. cap. 10. Seniores intus operantur. Cicero de Senectute; Tum etiam Cato loquutus, quod erat nemo fere senior temporibus illis, nemo prudentior. Facio te certiore, non est facio te certum, sed Romanæ urbanitatis causâ, ne viderentur docere alios, dicebant, Faciam te certiore, scilicet, quam tu es: Sic majores nostri; sic plures horas, scilicet, quam unam. Plus eo, dixit Terentius.

Par-

Ellipsin habet, quæ Ellipsis, non vero Comparativa vocabuli forma, minuit significationem. Nam cum isto modo loquor, idem est, ac si dicerem integre, paulo tristior est, quam solebat esse, vel, quam antea fuit. Gell. IV. 1. quispiam Grammatica rei doctior h. e. non ita profus & absolute doctus, sed tamen aliquantum doctior vulgo. Vide & Voss. de Construct. cap. 15.

Particula *Quàm* non semper petit similem *Quàm* casum præcedenti, ut imperiti docent: nec enim dices; *Uxor Cicerone doctiore quam Sallustio; casum si habeo vestem Titii melioris quam Sempronii: sed mitem* * addes aliud verbum; ut; *dedi pecunias Titio præfideliori, quam Sempronius est. Cicero ad Quint. denti. Dixitque apertè se munitiorem ad constodiendam vitam suam fore, quam Africanus fuisset.* „ [Terent. „ Adolph. act. 4. sc. 5. *Quo vir multo melior es, quam ego sum*] Liv. lib. 26. *Ut gloriari possis, multo fortiorem, quam ipse es, virum abs te occisum, Valer. Max. lib. 3. cap. 2. Ut gloriari possis aliquando, virum fortiorem, quam ipse es, tuo iussu esse interemptum. Cicero lib. 1. de Invent. Si vicinus tuus meliorem equum habet, quam tuus est: idem ad Pompejum; Ubi tibi multo majori, quam Africanus fuit, me non multo minorem quam Lælius, facile & in Rep. & in amicitia adiunctum esse patiari. Plaut. Curc. Meliorem, quam ego sum, suppono tibi: „ [idem Casin. Lepidiorem uxorem, nemo, quam ego habeo hanc, habet.] Cicero. Nihil tibi concedo, quo studiosior ejus sis, quam ego sum. Itaque rectus rectum petit, cum, quàm, expresso vel subintellecto verbo: ut, *Cicero doctior est, quam Sallustius. Aliquando particula quàm, præcedente accusativo petit accusativum.**

L 2

Terent.

* *Addes aliud verbum*] Quod si quando omittitur intelligendum. Neque vero anom modo verbum, sed sæpe integram comma. Tac. An. 11. 54. *Corruptus animus hanc levioribus remediis restringendus est, quam libidinibus ardescit.* Supple, quam sunt istæ libidines, quibus libidinibus ardescit, vel adhuc plenius, levioribus remediis præ ea re, ad quam sunt istæ libidines, quibus libid. &c. Sic Sall. Jug. 63. *In potestatis eo modo agitabat, ut ampliore, quam gerebat, dignus haberetur.* h. e. ampliore, quam erat potestas ea, quam ger. cap. 86. *Aliquanto majore nam re, quam decretum erat, in Africam profectus h. e. quam erat is numerus, quo eum proficisci decretum erat.*

Teret. Ego callidiorē hominē, quā Parmenonem, vidi neminem; ubi aliud verbum, vidi, supple- dum est: non enim ex vi & natura particulae, quā, accipimus similem casum praecedenti, si verbum subintellectum illum non regat. „[Similis ratio est particulae, Atque post „Comparativum; ut ex hoc Plauti loco di- „scimus Cal. act. 5. sc. 1. nec fallaciam astutio- „rem ullus fecit poeta, atque ut haec est fabrefacta à „nobis.]

CAP. XI

Superlata neque casum regunt, neque magis comparant, quam possessiva.

Falsum est, tres esse comparationum gradus.

Perversa Grammaticorum opinio ita late pervagata est, ut jam fere nullis machinis labefactari queat: jam enim persuasum est omnibus, * tres esse gradus in comparatione.

* Tres esse gradus &c.] Cum de usu rerum constat, inane est receptis dudum appellationibus litem movere, quae in Systemate linguarum, quarum norma & usus loquendi est in potestate inconstantissimi vulgi, & proinde saepenumero varius & incertus, non possunt semper ita accurate & per omnia rebus ipsis respondere. Appellaverunt Grammatici tres illos gradus Comparationis, quoniam inter se comparati, vel juxta se positi alius alium exsuperat, ut si dicam, Titius est doctus, Maevius doctior, scil. Titio, at Sempronius doctissimus scil. eorum, quos modo nominavi, & cum quibus eam sic quasi comparavi. Sic quod adfert Auctor, Gratissima mihi fuerunt literae tuae, intellige inter & ante omnes alias res. Nam revera etiam Comparationem aliquando fieri tertio gradu censet certe Vossius Anal. II. 23. Et sane si, ut ipse Sanctius fatetur num. III. per Superlativum fit comparatio, quando accedunt praepositiones non modo Ante, & Praeter, sed & Inter, quae ratio est, quare non item fiat comparatio accedente Genitivo partitionis, in quo, ut ipse passim inculcat, intel-